

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtru[m] obiectu[m] fidei sit veritas prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

telligitur. Secundum explicationem quidem: quia cum fides sit virtus pertinet ad intellectum, & omnis talis virtus oportet quod sit infallibiliter respectu veri, consequens fuit ut vel nomine suo, vel nomine actus sui vel obiecti, significaretur ut virtus, & alia quodam virtutes intellectus, ut intellectus, sapientia, scientia &c. & in se suos actus, virtutes importat. Fides autem, & credere non importat actum indecensibilem a vero: & prope ex parte obiecti oportet explicari, quod ipsa est virtus, assignando sibi pro obiecto veritatem primam, ut ex hoc ipso sciatur, quod ipsa habet actum indecensibilem a vero, & est virtus. Si autem dictum solus fuisse, quod Deus est obiectum fidei, cum Deus possit esse obiectum opinionis, & fidei acquisita, non fuisse explicatum, quod ipsa est virtus: sed ex hoc ipso, quod Deus veritas, ponitur eius formale obiectum, significatur, quod Deus est sic obiectum fidei, ut faciat obiectum ipsam esse virtutem intellectus. Secundum appropriationem vero, quoniam inter fidem, & ceteras virtutes intellectus, haec est differentia, quod ceterae virtutes rationibus formalibus suorum obiectorum, tanquam causis in essendo in mediis: fides vero hoc singulare habet, quod unitur Deo tanquam dicente, seu testificante ut medio. Et quia testificatio unitur ut sic, imitatur, & in dicentem, in quantum verus est, refoluitur, sicut ordinare in ordinantem, in quantum sapiens est: ideo prima veritas est appropriatum obiectum formale fidei, sicut sapientia Dei est appropriata causa ordinis, & providentia gubernationis universi.

¶ 1. Præter. Fides, & infidelitas sunt circa idem, cum sint opposita: sed circa omnia, quæ in sacra scriptura continentur, potest esse infidelitas: quicquid enim horum homo negaverit, infidelis reputatur. ergo etiam fides est circa omnia, quæ in sacra scriptura continentur: sed ibi multa de hominibus continentur, & de aliis rebus creatis. ergo obiectum fidei non solum est veritas prima, sed etiam veritas creata.

¶ 2. Præter. Fides, & infidelitas sunt circa idem, cum sint opposita: sed circa omnia, quæ in sacra scriptura continentur, potest esse infidelitas: quicquid enim horum homo negaverit, infidelis reputatur. ergo etiam fides est circa omnia, quæ in sacra scriptura continentur: sed ibi multa de hominibus continentur, & de aliis rebus creatis. ergo obiectum fidei non solum est veritas prima, sed etiam veritas creata.

¶ 3. Præter. Fides charitati condiditur, ut supra dictum est: sed charitate non solum diligimus Deum, qui est summa bonitas, sed etiam diligimus proximum. ergo obiectum fidei obiectum non est solum veritas prima.

¶ 4. Præter. Fides charitati condiditur, ut supra dictum est: sed charitate non solum diligimus Deum, qui est summa bonitas, sed etiam diligimus proximum. ergo obiectum fidei obiectum non est solum veritas prima.

¶ 5. Præter. Fides charitati condiditur, ut supra dictum est: sed charitate non solum diligimus Deum, qui est summa bonitas, sed etiam diligimus proximum. ergo obiectum fidei obiectum non est solum veritas prima.

¶ 6. Præter. Fides charitati condiditur, ut supra dictum est: sed charitate non solum diligimus Deum, qui est summa bonitas, sed etiam diligimus proximum. ergo obiectum fidei obiectum non est solum veritas prima.

¶ 7. Præter. Fides charitati condiditur, ut supra dictum est: sed charitate non solum diligimus Deum, qui est summa bonitas, sed etiam diligimus proximum. ergo obiectum fidei obiectum non est solum veritas prima.

A formale obiectum fidei, nec est opus aliqua specificatione, seu limitatione ex parte ipsius obiecti formalis, sed bene oportet limitare ex parte rerum dictarum. Nullum namque inconueniens uideo, si obiectum formale fidei ponatur excedens ipsam, cum obiectum formale charitatis excedat ipsam manifeste. Limitatio autem ex parte rerum dictarum non limitat rationem formalem dicentis. Sicut enim Deus ut creator gratiæ, non est ratione limitatore creator, quia ut creator absolute: sicut dicens pertinentia ad fidem Christianam, non est limitatore ratione dicens, quam ut dicens quæcunque: sed limitatio est utrobique ex parte termini scilicet rei create, & dicentis. Et hinc prouenit, quod licet Deus multa reuelat aliquibus impertinentia ad religionem Christianam, fides non utitur Deo ut reuelatore illorum: sed homo fide

¶ 3. Præter. Fides charitati condiditur, ut supra dictum est: sed charitate non solum diligimus Deum, qui est summa bonitas, sed etiam diligimus proximum. ergo obiectum fidei obiectum non est solum veritas prima.

SED CONTRA est, quod Dicitur 7. cap. de Di. nominibus, quod fides est circa simplicem, & semper existentem veritatem: hæc autem est veritas prima. ergo obiectum fidei est veritas prima.

RESPON. Dicendum, quod cuiuslibet cognoscitui habitus obiectum, duo habet scilicet id quod materialiter cognoscitur, quod est sicut materiale obiectum: & id per quod cognoscitur,

lis credit sua uoluntate Deum illa illis reuelasse, si sibi uidentur consonum credere talia aut dubitare &c. Et si de obiecto materiali, & formali fidei sermo fiat, optime dicitur, quod est Deus dicens se ipsum, quod est idem quod dicere, quod est ueritas prima reuelata a se ipsa. Et ad obiectionem Scoti dicitur, quod licet esse reuelatum nihil ponat in re reuelata, esse tamen reuelatum a se ponit in ea, quatenus reuelans est actum reuelandi. Et quia ratione relationis actiue ponitur reuelatio obiectum formale fidei, & dicere, seu reuelare, in Deo ponit actionem quæ est substantia Dei, ideo simpliciter est, quod reuelatio sub qua Deus est obiectum formale fidei, nihil ponat in Deo. Et sic habitus realis habet obiectum formale realissimum.

¶ Ad tertium dubium dicitur, quod in quantum fides potest dependere a causa creatam, in tantum potest habere aliquam regulam creatam. Cõstat autem, quod cum ad fidem concurrat duo, ut infra patet. scilicet assensus, & propositio, atque explicatio credendorum, fides ex parte assensus a solo Deo dependet ut agente, obiecto, fine, & regula. Ex parte autem propositionis credendorum potest dependere ab angelis, & hominibus, medijs, quibus Deus proponit hæc, vel illa esse credenda. Ex hac enim parte fides ex auditu est uerbi Dei, ut dicitur ad Rom. 10. Et propterea quod ad proponendum, & explicandum credenda, non possit accipere error, prouidit Spiritus sanctus de infallibili regula creatam sensu scilicet, & doctrina Ecclesie sic: ita quod auctoritas Ecclesie est infallibilis regula proponendi, & explicandi ea, quæ sunt fide tenenda. Unde duabus concurrentibus ad fidem infallibilibus regulis, scilicet reuelatione diuina, & auctoritate Ecclesie, inter eas tanta est differentia, quod reuelatio diuina est ratio formalis obiecti fidei: auctoritas autem Ecclesie est ministra obiecti fidei: quoniam fidei actus coniungitur obiecto materiali, id est, creditur per hoc medium, quia Deus dixit, seu reuelauit. Et ipse habitus fidei inclinatur ad assentiendum propositis, propterea quia Deus sic reuelauit. Sed quod hæc uel illa, in hoc uel illo sensu sint reuelata, quia Ecclesia sic tradidit, credimus. Et rursum reuelatio diuina est infallibilis regula per se conueniens fidei: sensus autem Ecclesie per accidens conuenit fidei ex parte. i. nostri, quibus hæc proponuntur. In angelis namque, quibus Deus per se ipsum reuelauit, & explicauit mysterium trinitatis, non erat opus hac regula. Unde de Ioanne Baptista scribitur Ioan. 1. Quod uenit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, non ex parte luminis, sed ut omnes crederent per illum. Et similiter in primis patribus, quibus reuelata sunt mysteria fidei, non erat opus hac regula eadem ratione, quia scilicet Deus per se ipsum reuelauit hæc, & intellectum eorum illis tradidit illustrando mentem, ut inferius in tractatu de prophetia patet.

¶ Ad primam ergo obiectionem in oppositum dicitur, quod quia fides innitur Deo reuelatori articulo fidei, & inter articulos fidei continentur sanctitas Ecclesie unius, & catholice, nec sanctitas ista potest intelligi sine rectitudine sensus, & doctrinæ fidei in ipsa, consequens est, quod quicumque adheret Deo ut reuelatori articulo fidei, credat Ecclesiam non posse errare in fide, ac per hoc habere ipsius sensum, & doctrinam pro infallibili regula in proponendo & explicando credenda. Et sic hæreticus, qui sensum Ecclesie non acceptat ut infallibilem regulam in explicando credenda, recedit a ratione formalis fidei, id est, a

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod Deus, seu veritas prima reuelans, seu reuelans se & alia, est obiectum formale fidei: nec hoc est tacitum in litera, sed expressum, dum ueritas prima habet obiectum fidei, quia nihil credit, nisi a Deo reuelatum. Hoc enim medium ad hoc est allatum, & hoc significat, scilicet, quia fides innitur Deo dicenti, seu reuelanti sic, ut nihil credit, nisi ab eo reuelatum. Veritas ergo prima ut dicens, est

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod Deus, seu veritas prima reuelans, seu reuelans se & alia, est obiectum formale fidei: nec hoc est tacitum in litera, sed expressum, dum ueritas prima habet obiectum fidei, quia nihil credit, nisi a Deo reuelatum. Hoc enim medium ad hoc est allatum, & hoc significat, scilicet, quia fides innitur Deo dicenti, seu reuelanti sic, ut nihil credit, nisi ab eo reuelatum. Veritas ergo prima ut dicens, est

p. 1. q. 61. ar. 3.

Cap. 7. non multum temere ante finem.

Deo reuelatore articuloꝝ fidei. Et bene nota, quod non dicitur recedere a ratione formali obiecti fidei, id est, regula ecclesiastica doctrina: sed per hoc, quod non innitur doctrina ecclesiastica, ut infallibili regula in explicando credenda, sequitur quod recedat a ratione formali obiecti fidei, id est, diuina veritate, ut reuelatrice articuloꝝ fidei. Et similiter auctoritas August. quo ad proponendum, & explicandum credenda nobis, qui secundum locum in credendo tenemus, loquitur. Vnde dicit, quod non crederet Evangelio, nisi Ecclesia proponeret illud credendum. Propterea enim credimus magis his libris, quam al. .i., quia Ecclesia hos proponit credendos. Secus autem est de Patribus, qui primum in credendo locum tenet, qui scilicet a Deo instructi sunt, & libros ipsos scripserunt &c. Ad id autem quod obicitur de reuelatione, iam dictum est, quod reuelatio actiue sumpta, est ratio formalis, quae est ipsa actio, & essentia Dei. Else autem diuinitus reuelatum, est denominatio ab actiua reuelatione veniens, & in illam reducenda est.

quod est formalis ratio obiecti, sicut in scientia Geometrie materialiter scita sunt conclusiones: formalis vero ratio sciendi sunt media demonstrationis, per quas conclusiones cognoscuntur. Sic igitur in fide, si consideremus formalem rationem obiecti, nihil est aliud, quam veritas prima. Non enim fides, de qua loquimur, assentit alicui, nisi quod est a Deo reuelatum. Vnde ipsi veritati diuinae fides innitur tanquam medio. Si vero consideremus materialiter ea, quibus fides assentit, non solum est ipse Deus, sed etiam multa alia quae tamen sub assensu fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, prout, si per aliquos diuinitatis effectus homo adiuuatur ad tendendum in diuinam fruitionem: & ideo etiam ex hac parte, obiectum fidei est quodammodo veritas prima, in quantum nihil cadit sub fide, nisi in ordine ad Deum. Sicut etiam obiectum medicinae est fanitas, quia nihil medicina considerat, nisi in ordine ad sanitatem.

D. 192.

D. 433.

Ad quartum dubium dicitur, quod nec proceditur in infinitum in reuelationibus: nec fit resolutio in veritatem, aut testimonium Ecclesiae, nec in fidem acquisitam, sed fit resolutio in diuinam reuelationem, ut sic, ita quod in ea est status.

Ad cuius euidentiam sciendum est, quod credere Deum esse reuelatorem articuloꝝ fidei, contingit tripliciter. Vno modo ut pure, quod creditur alio modo ut pure, quo creditur tertio modo, ut quod, & quo simul creditur. Et si fides respiceret hoc quod dico, scilicet quod Deus reuelatur articuloꝝ fidei, ut quod creditur tantum, sicut creditur reuelationem carnis, oporteret assignare aliquam aliam rationem formalem in obiecto fidei, quae crederemur: sicut in obiecto scientiae id, quod est tantum quod scitur, eger ratione formali, quae ad scientiam spectat: si vero hoc idem creditur tantum, ut quod res ipsa creditur, surgit quaestio Scoti: & licet possit dici, quod sicut albedo est quae subiectum est album, nec oportet querere quae res ipsa est alba, quia ipsa non est alba denominatiue, sed formaliter tantum, si sic licet loqui: ita diuina reuelatio est, quae creditur, & ipsa non est credita denominatiue, sed formaliter, id est, ut ratio credendi. Vera tamen responsio est, quod sicut in transcendentibus veritas est una, & bonitas est bona: sic diuina reuelatio est quae, & quod creditur, ita quod sicut veritas est una seipsa, & ibi est status: ita diuina reuelatio, quae crederetur, est credita seipsa, & non per aliam reuelationem. Vnus enim & idem actus fidei creditur Deo, & Deo, ut inferri in quaestione 2. artic. 1. patet. Et in quantum credit Deum, tendit in quod creditur: in quantum uero credit Deo, tendit in id quo creditur. Et sicut non est possibile aliam ulteriorem quaestione in fide formare, quare credimus Deo, ita non est possibile aliam in fide resolutionem quaerere, quare credis Deo reuelanti. Idem enim sunt credere Deo, & credere Deo reuelanti. Nec te lateat venenum latens sub hoc, quod dicimus credere Deo reuelanti: Duo enim importat. Primum commune etiam Gentilibus: secundum proprium fidelibus. Primum & commune est, ut credamus Deo, quando ipse dicit aliquid, ut uera dicenti. In hoc etiam omnes convenimus, quod quando Deus aliquid dicit, non fallit, sed ueritatem dicit. Vnde & deridentes fidem nostram, dicunt se credere Deo si aliquid dixerit, multo magis quam cuiuscumque bono uiro. Secundum autem, & proprium fidelium est, ut amur Deo ut reuelatore articuloꝝ fidei: ita quod actus fidei inhæret Deo, ut reuelanti articuloꝝ fidei. Et hoc intendimus cum dicimus, quod ueritas prima est obiectum formale fidei. Et hoc significatur per credere Deo. Et in hoc

Friuari lumine fidei fatentur se dissentire, dum ipsi parati sunt credere Deo, si ipse dicit aliquid, sed si dicitur, uel dixerit articuloꝝ fidei &c. hoc non credunt, licet credant Deum esse primum, & summum ueritatum, tunc ipsa prima ueritate ut reuelatrice eorum quae dicitur, & prout

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ea quae pertinent ad humanitatem Christi, & ad sacramenta Ecclesiae, uel ad quascunq; creaturas, cadunt sub fide, in quantum per hæc ordinamur ad Deum, & eis etiam assentimus propter diuinam ueritatem.

ET SIMILITER dicendum est ad Secundum de omnibus illis, quae in sacra scriptura traduntur.

AD TERTIUM Dicendum, quod etiam charitas diligit proximum propter Deum: & sic obiectum eius proprie est ipse Deus, ut infra dicitur.

ARTICULVS II.

Utrum obiectum fidei sit aliquid complexum per modum enuntiationis.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod obiectum fidei non sit aliquid complexum per modum enuntiationis. Obiectum enim fidei est ueritas prima, sicut dicitur

canti, tanquam in ratione omnium credentium, ut Ioann. 1. Qui credit in filium Dei, habet uitam se. Et si hæc aduersisset Durandus in 4. dist. articulo 1. primo, non dixisset, quod primum est alia, & ad quod fit ultima resolutio creditibilium, obiectum reg. a Spiritu sancto. Nam dicitur quod licet assentire, & proponere: & rursus proponere, uel quo ad nos, appare primo, quod Deus proponit simpliciter ea quae sunt fidei: & deo uel quia ipse proposuit hæc, & non illa. Apparet ergo quod ad nos, quibus Deus per seipsum non proponit, sicut proposuit Apostolis, & Proprietis, sed per seipsum quod Ecclesiam regi a Spiritu sancto, est in infidelibus proponendum credenda nobis. Apparet tertio, quod re assentimus omnibus creditibilibus, est, quia Deus tet ex dictis. Manifesta autem hæc sunt ex multis. Primum quod fides in nobis, & Apostolis, & Proprietis, ac per hoc in idem resolutio. Constat autem per mediate docti a Deo, non ideo credunt, quia habent mediate docti a Deo. Constat autem per mediate docti: sed quia Deus dixit. Ergo. Secundo ex actibus ductis ueteris, & noui testamenti. Tertio ex actibus Ecclesiam regi a Spiritu sancto, ideo credimus: quia creduntur quae Deus dixit. Vnde ad hoc conuenit in scripturis facrae scripturae. Nec obstat quod etiam obiectum fidei sit eric circularis. Non obstat, inquam, quia hoc est obiectum tantum, & hoc nobis. Illud autem est, quod re, & assentire, & utrumque simpliciter. Fides autem actus, & obiectum attenditur principaliter per se simpliciter: quamuis secundario ea, quae sunt ad quae da quoque sunt.

Super Quaestione prima Articuli primi

IN ART. 1. Aduerte, quod distinctio facta in littera dei ex parte rei, & ex parte nostri, non conuenit in illa de qua creditur, & quod ei edicitur, nec conuenit ab illa, ut illa utitur. Durandus in 4. dist. 3. item obiectum fidei, de quo creditur, est incomplexum, et dicitur, est complexum: sicut obiectum scientiae, de quo creditur, est complexum: licet subiectum conclusionis, de quo creditur, est conclusio complexa. Hæc enim distinctio est de